

III. Mezinárodní setkání zástupců Českých škol bez hranic 1. a 2. srpna 2011

Zápis

Privítání a představení účastníků – role a podpora Českých center

Helena Kovaříková, vedoucí Projektového oddělení, Česká centra – privítání a představení jednotlivých účastníků, organizace setkání

Michael W. Pospíšil, generální ředitel, Česká centra - zahájení

- zmínil zrod projektu v Paříži v roce 2003, tehdy coby ředitel Českého centra v Paříži myšlenku od počátku podporoval. Konstatoval, že od roku 2003 se celá síť neuvěřitelně rozrostla a byl potěšen, že jsme se sešli v tak hojném počtu. Zdůraznil roli Českých center při podpoře celého projektu.

Blok I – Vývoj a stav projektu v ČR v roce 2011, role a podpora MZV, MŠMT

Lucie Slavíková Boucher, ředitelka, Česká škola bez hranic

formou power pointové prezentace shrnula vývoj za posledních 12 měsíců – viz příloha

Počty českých škol v zahraničí, jejichž struktura a systém výuky jsou totožné, nebo se blíží Českým školám bez hranic, stále rostou, stejně tak rostou počty jejich žáků. Jednotlivé školy spolu velice úzce spolupracují, pořádají společné semináře pro učitele, navzájem se navštěvují a vyměňují si zkušenosti.

Letos se již počtvrté koná ve Sluňákově na Olomoucku Letní tábor ČŠBH.

Novinkou je společný putovní projekt, napříč kontinenty: Létající Líza, který dětem umožňuje komunikovat v češtině s vrstevníky v českých školách po celém světě. K dalším příležitostem aktivního použití českého jazyka, navíc v návaznosti na Českou republiku, patří například účast na soutěži vyhlašované Národní knihovnou Komenského "Knižka pro prvňáčka", neb o Andersenova noc.

V průběhu let existence Českých škol bez hranic se ovšem ukazuje, že se v nich nejenom učí děti česky. Tyto české školy jsou důležitými centry, která v zahraničí velice efektivně propagují českou kulturu a český jazyk. A v místech, kde není ani České centrum, ani zastupitelský úřad, jsou, spolu s dalšími krajanskými spolky, dokonce jedinými.

Příkladem může být prezentace české školy v rámci festivalu Dny české a německé kultury v Drážďanech, prezentace lekce českého jazyka v jedné z pařížských základních škol v rámci Evropského dne jazyků, účast na Slovanském festivalu žáků české školy v Baltimoru, animované filmy, vyrobené žáky ČŠBH Londýn a Berlín, oceněné na festivalech v České republice.

České školy bez hranic (nebo i bez nich) jsou zdrojem velice specifického vědění – pracují systematicky a dlouhodobě s bilingvními dětmi. Na tomto základě vyzvala Technická univerzita v Drážďanech Českou školu bez hranic v Drážďanech a Paříži ke spolupartnerství v evropském projektu HEUROPA!. Jeho cílem je vytvoření interaktivních materiálů pro výuku češtiny, polštiny a litevštiny. Studenti Erasmu mají ze stejného důvodu velký zájem o praxi v ČŠBH.

Co je nového ze strany českého státu v přístupu k českým školám bez hranic:

Vládní usnesení pro zachování kulturního dědictví v zahraničí na léta 2011 – 2015 – finanční zdroj pro ČŠBH ze strany MZV a MŠMT ČR - administrativně komplikovaná počáteční fáze

Rámcová smlouva o spolupráci mezi ČŠBH, o.s. a Českými centry, která pomohla pevněji ukotvit činnost ČŠBH v Českých centrech a v součinnosti s nimi ve městech, kde spolupůsobí.

Česká škola prokázala svoji funkčnost a životaschopnost. Množství výukových center na světě jednoznačně ukazuje její potřebnost. Je tedy na českém státu, aby se tohoto dokončeného produktu –

ČŠBH (system výuky češtiny v zahraničí) - ujal a shora, vhodnými přijatými opatřeními, rozhodnutími a zákony jí zajistil dlouhodobou existenci.

České školy v zahraničí vzdělávají děti, jež jsou z 90% českými občany, a ti jako takoví mají nárok na vzdělání. vyplývající z Ústavy ČR.

Stanislav Kázecký , zmocněnec pro krajské záležitosti, MZV

SK konstatoval, že byla v červnu 2011 schválena nová koncepce problematiky Čechů v zahraničí. Mění se tradiční pohled na Čechy z zahraničí coby exulantů v 19. století, po emigranty po roce 1948 a 1968 a je konstatováno, že se v posledních dvaceti letech vyvinula zcela nová skupina Čechů žijících v zahraničí, kteří odcházejí z různých důvodů a zcela dobrovolně. Klesá zájem o tradiční spolkové aktivity a s vývojem společnosti a s tím spojeným vývojem informačních technologií roste tlak na znalost češtiny.

MZV má ve své gesci poslední školu pro české děti v Moskvě. MZV nebude v dlouhodobém horizontu tento typ škol podporovat a konstatuje, že jsou tendence k podpoře spíše doplňkových vzdělávacích programů typu Českých škol bez hranic (dále jen ČŠBH).

MZV vyjadřuje tomuto projektu podporu a jednotlivým ZÚ bylo doporučeno, aby zvážili možnost využití jednotlivých ambasad pro „rozjezd“ ČŠBH tam, kde není České centrum a o ČŠBH je zájem. Zaměstnanci ZÚ by se měli (pokud jsou k tomu v místě vhodné podmínky) ujmout iniciativní role při podpoře ČŠBH.

SK rovněž připomněl, že jednou z možností podpory jsou granty pro krajské spolky a že uzávěrka přijímání žádostí pro příští rok je 31.8.2011.

Zmínil rovněž DZS, který vysílá 12 učitelů ke krajským komunitám v zahraničí a organizuje kurzy pro učitele ČJ. Vyhovuje toto potřebám ČŠBH?

SK doporučuje zamyslet se rovněž na následujícími body:

- standardizace příspevků rodičů
- standardizace příspevků na učitele
- standardizace učebnic či manuálů.

Pavel Fischer, politický ředitel, MZV

PF zmínil své působení ve funkci velvyslance v Paříži, kdy se seznámil s problematikou ČŠBH a pomáhal projektu. Nyní je politickým ředitelem MZV a ve své funkci řeší často mezinárodní krize. Proč tyto krize vznikají?

- Lidé se nemají kam vrátit.
- Lidé si nerozumí.
- Lidé neví, odkud pocházejí, jaké mají kořeny.

Z výše uvedeného vyplývá, že politiku (ale i kulturu) spojuje a určuje jazyk. Tedy péče o rozvoj a kultivaci jazyka – češtiny – u dětí, které vyrůstají v cizojazyčném prostředí je nesmírně důležitá.

Ve svém působení na postu v Paříži, že též přesvědčil, že ČŠBH byla nositelem občanských postojů.

K vystoupení předřečníka upřesnil, že působení ČŠBH na půdě velvyslanectví může být z praktického hlediska velkým problémem, neboť velvyslanectví musí dodržovat řadu bezpečnostních předpisů, které nemusí být v souladu s aktivitami ČŠBH (pohyb cizích státních příslušníků na půdě v. atd.).

Jindřich Fryč, vrchní ředitel oddělení mezinárodních vztahů a evropských záležitostí, MŠMT

JF konstatuje za poslední 3 roky obrovský pokrok ve vývoji projektu, který vznikl ´iniciativou zdola´ a nyní je ve fázi, kdy se setkává s orgány státní správy, která by k němu měla zaujmout kladný a vstřícný postoj. JF konstatuje, že vzdělávací program ČŠBH (posvěcený Výzkumným ústavem pedagogickým) je kompatibilní s Rámcovým vzdělávacím programem.

MŠMT začalo v roce 2011 naplňovat Usnesení vlády o pokračování programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2011 – 2015. Prostřednictvím Domu zahraničních služeb (dále jen DZS) bylo zahájeno vybavování jednotlivých poboček ČŠBH učebními pomůckami a technickými prostředky (limit byl stanoven na 40.000 Kč na pobočku).

Vzhledem k tomu, že se rozjezd ve věci vybavování neobešel bez počátečních problémů a současná pravidla čerpání jsou poměrně limitující, MŠMT konstatuje, že pro rok 2012 bude uvažovat o dvou koncepčních změnách:

1. Změnit Usnesení vlády pro vybavování formou daru (ať už věcného nebo finančního)
  2. Vyhlásit dotační program, který by byl realizován prostřednictvím ČŠBH o.s.
- JF rovněž konstatoval, že, stejně jako MZV i MŠMT pracuje na koncepci, která by měla nově definovat problematiku Čechů žijících v zahraničí. Jedním z okruhů by měla být zásadní koncepční změna filozofie poskytování učitelů. Nyní jsme ve fázi, ve které bychom si měli definovat, co je pro český stát důležité.

Iva Tatarková – ředitelka, Dům zahraničních služeb (DZS)

IT konstatovala osobní několikaletou zkušenost s problematikou učení vlastních dětí ČJ při pobytu v cizině. Problém tedy dobře zná a uvědomuje si jeho důležitost.

IT konstatovala, že od roku 2007 má DZS novou podobu a zaměřuje se především na:

- implementaci evropských vzdělávacích programů
- vysílání učitelů ke krajanským komunitám v zahraničí a lektorů ČJ na katedry bohemistiky
- napomáhání uskutečňování Usnesení vlády o pokračování programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2011 – 2015.

Poslední bod začal být realizován letos, kdy započalo vybavování jednotlivých poboček ČŠBH. Vybavování probíhá podle přesně stanovených pravidel, při zdůraznění co nejefektivnějšího a nejekonomičtějšího využití přidělených prostředků s ohledem na současnou ekonomickou krizi. Byla uzavřena rámcová dohoda mezi DZS a ČŠBH o.s. a dále jednotlivé dílčí dohody mezi DZS a jednotlivými pobočkami ČŠBH.

Na závěr své úvodní řeči nabídla IT prostory DZS pro příští IV. Mezinárodní setkání zástupců ČŠBH.

Marie Rauchová – odbor pro základní vzdělávání MŠMT

Připomínkování z června t.r. byla dne 12. července formulována základní pravidla a zpracován materiál

Plnění povinné školní docházky českých žáků v zahraničí – o návrhu na spolupráci českých škol v zahraničí (dale jen ČŠVZ) s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, č.j. 1810/2011-22. Materiál uvádí návrh konkrétních podmínek pro podporu vzdělávání českých žáků plnících povinnou školní docházku v zahraničí, a to formou vzdělávání v ČŠVZ. Jedná se o metodickou (případně i finanční) podporu při stanovení obsahu a organizace vzdělávání v ČŠVZ a o nové nastavení pravidel prokazování plnění povinné školní docházky do ČŠVZ.

Konkrétní splnění následujících podmínek:

- a) **Vzdělávací program:** ČŠVZ bude vyučovat v českém jazyce, podle vzdělávacího programu připraveného dle RVP ZV, a to pro vzdělávací obor Český jazyk a literatura a pro vzdělávací obsah se vztahem k ČR ve vzdělávacích oborech Člověk a jeho svět, Dějepis a Zeměpis. Rozsah vzdělávání (počet vyučovacích hodin) bude odpovídat RVP ZV. Vzdělávací program bude schválený MŠMT, bude pro všechny ČŠVZ stejný a bude zveřejněn na webu MŠMT.
- b) **Dokumentace školy:** ČŠVZ vede evidenci žáků, třídní knihu obsahující průkazné údaje o poskytovaném vzdělávání a jeho průběhu, pravidla hodnocení.
- c) **Kvalifikace pedagogů:** Pedagogové vyučující na ČŠVZ musí splňovat kvalifikační požadavky dle zákona č. 563/2004 Sb. Pro vzdělávání ve třídách, kde jsou zařazeni žáci 1. i 2. stupně základní školy, se za splněné kvalifikační požadavky považuje kvalifikace pro výuku na 1. nebo 2. stupni základní školy.
- d) **Osvědčení o docházce:** ČŠVZ bude vydávat žákům se státním občanstvím ČR osvědčení o skutečnosti, že žák navštěvuje ČŠVZ. Formulář osvědčení bude schválen MŠMT.
- e) **Právní forma škol:** Jednotlivé ČŠVZ budou zřízeny v souladu s právem příslušného státu. Zřizovací dokument bude poskytnut v kopii MŠMT.

Porada vedení MŠMT č. 27 ze dne 12. 7. 2011 materiál schválila. Dr. Rauchová dále informovala, že návrh novely ŠZ (dále jen ŠZ), bude dne 12.9. projednávat školský výbor PS. Zdůraznila, že na ŠZ bude navazovat novelizace vyhlášky č. 48 o základním vzdělávání a MŠMT bude při formulaci vyhlášky s pí. Lucií Slavíkové –Boucher dále spolupracovat.

Diskuze:

Iva Jirovská, ČŠBH o.s. – kdy bude možné nahlédnout do zmiňovaných koncepcí MZV a MŠMT. Odpověď MZV a MŠMT – jedná se o interní dokumenty, které ještě nejsou definitivně schváleny. Po jejich schválení budou vyvěšeny na webových stránkách obou ministerstev.

Anita Březinová, Brusel – jak nalákat studenty Erasmu, aby vykonávali svou praxi v rámci projektu ČŠBH? V Bruselu s tím mají problémy.

Martin Krafl, ČC Berlín – má osobní zkušenost, studenti mohou vykonávat svou praxi v ČC, které je „zapůjčí“ ČŠBH. V tomto případě mohou ČC fungovat jako zprostředkovatel.

Zora Zámečnicková, Manchester (a jiní) – jak stát kontroluje plnění povinné školní docházky, pokud je dítě v zahraničí.?

Olga Hustolesová, Řím – zrušení ČC v Římě a jeho přesun do Milána bylo velmi nešťastné, není ČC = není podpora ČŠBH. V současné době jsou pobočky v Římě, ve Florencii a v Neapoli, pro dvě první jmenované znamenalo ČC Řím z hlediska vzdálenosti velkou pomoc a podporu.

Iva Jirovská, ČŠBH o.s. – Školský zákon pamatuje na mnohé skupiny žáků /handikepovaných, nadměru inteligentních, na cizince v ČR), ale nepamatuje na české děti, které žijí v cizině. Pokud bude schválena novela v navrhované podobě, nedojde k výraznějšímu posunu v této problematice (pouze odstranění povinnosti skládat rozdílové zkoušky, z povinnosti se stane možnost). Jaká je pak další šance, že dojde k nové diskusi o inicializaci další novely (časově velmi náročné).

Jindřich Fryč, MŠMT – ŠZ pochopitelně neřeší problematiku českých dětí žijících v zahraničí, neboť tento zákon primárně řeší působnost na území Českého státu.

Jitka Kendíková, ZŠ a Gymnázium Gutha-Jarkovského – novelizace byla přislíbena k 1.9., aby bylo jasné, jak se problému postavit vzhledem k začátku nového školního roku.

Marie Rauchová, MŠMT: je jasné, že do 1.9. se to nestihne.

Blok II. – Příspěvky účastníků a hostů

Tomáš Grulich, senátor

Pan Senátor dlouhodobě podporuje myšlenku ČŠBH a konstatuje posun oproti loňskému roku. Senát iniciuje vytvoření nadrezortního orgánu, který by řešil tuto otázku. Senátní komise pro kraje organizuje v říjnu 2011 konferenci – Migrace a česká společnost, které ze zúčastní zástupci 6 ministerstev a předseda vlády. Zde bude vznesen dotaz, zda-li chtějí v tomto nadrezortním orgánu spolupracovat a jakým způsobem s cílem vytvoření základu pro budoucí mezirezortní orgán (instituci).

Jitka Kendíková – ZŠ a Gymnázium Gutha-Jarkovského

Škola působí v mnoha případech jako kmenová škola pro děti žijící v zahraničí, problematiku zná velmi podrobně a velmi jí podporuje.

Konstatuje rychlý rozvoj a přeje ČŠBH v příštím roce kvalitativním posun v řešení a dalším rozvoji (MWP „Z jednotlivých stromků les ba prales“. JK „Z kultivace pralesa se stává anglický park“.)

Diskuze:

Většina poboček se potýká s problémem kvalifikovaných učitelů, mnohdy se jedná o vysokoškoláky, kteří však nemají pedagogické vzdělání. Bohužel pedagogické minimum je dvouleté studium, což není prakticky realizovatelné...

Marie Rauchová, MŠMT – ano, to je problém, v každém případě MŠMT nabízí realizaci alespoň letních školení či kurzů pro učitele ČŠBH.

Helena Kovaříková, Česká centra – informace o možnosti pracovních studentských stáží Erasmus – viz:

http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=41

Jindřich Fryč, MŠMT uvažuje o realizaci projektu distančního vzdělávání, který by zčásti problematiku dětí, žijících v zahraničí řešil. Projekt je však ještě v plenkách.

Tomáš Grulich, senátor: klade si otázku, proč by škola v ČR nemohla mít pobočku v zahraničí.

MŠMT – dle právníků to není právně možné.

Blok III. Diskuze, příspěvky

Resumé - v průběhu jednotlivých bloků bylo konstatováno:

- že se připravuje návrh novely ŠZ, resp. vyhlášky č. 48 o základním vzdělávání. Problematika je konzultována, tak, abychom se dobrali k finální verzi prováděcí vyhlášky akceptovatelné pro obě strany

- že byla připravena (MZV) či se připravuje nová koncepce problematiky Čechů v zahraničí

- že se uvažuje o možnosti změny v čerpání fin.prostředků dotací na program podpory českého kulturního dědictví (změna čerpání formou daru, navýšení limitu).

- že se bude hledat možnost doškolování pedagogů ČŠBH (vesměs VŠ) pedagogickým minimem

DZS konstatuje, že v průběhu 09/2011 dojde k dovybavení poboček, že z limitu 40.000 bylo zvlášť vyčleněno poštovné, aby se zamezilo znevýhodnění poboček, které jsou velmi vzdálené a že se jedná o možnosti navýšení limitu nad ráme 40.000 tis. Kč).

Je nutné vytvořit jakousi „kuchařku“ pro ČŠBH

- vyřešená a definovaná právní působnosti v zemi působení

- registrace krajského spolku při MZV (nebo využít stávajících již existujících)

- v souladu s pravidly MŠMT definovat jasnou charakteristiku přijetí školy do sítě ČŠBH:

právní postavení, počet žáku, pedagogický garant, finanční zdroje, kontaktní osoba, atd. + jasně definovat práva (např. vydávání osvědčení, které je uznatelné MŠMT) a povinnosti registrované pobočky ČŠBH

IV. Mezinárodní setkání zástupců ČŠBH se uskuteční 27. – 28.8.2012 v prostorách DZS, Na Poříčí 4, Praha 1 – www.dzs.cz

Zapsala: Iva Jírovská, ČŠBH, o.s

Kontakt:

Česká škola bez hranic
www.csbh.cz

Lucie Slavíková Boucher
csbh@csbh.cz

Česká centra - Projekty
www.czechcentres.cz

Helena Kovaříková
kovarikova@czech.cz